

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินงานวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทอเสื่อกก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
3. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ใน ๒0 ปี
4. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
5. ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ 80/80
6. ความพึงพอใจ
7. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้
8. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน
9. ความรู้เกี่ยวกับกกและผลิตภัณฑ์จากกก
10. การประเมินหลักสูตร
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 11.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนแม่บทที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และทุกระบบของการศึกษา หลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวปฏิบัติให้การดำเนินการเรียน การสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาจะต้องมีหลักสูตรเป็นพื้นฐานหลัก และเป็นแกนสำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การจัดการเรียน การสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะที่แตกต่างกัน เช่น

ธำรง บัวศรี (2532: 6) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2529: 147) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรเป็นกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่อยู่ในนอกห้องเรียน ซึ่งโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาทุกด้าน

สังัด อุทรานันท์ (2532: 16) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะนำของโรงเรียน

ทาบ (Taba. 1962:10) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง วิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเขา

กู๊ด (Good. 1973: 157) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ

1. เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เช่น หลักสูตรสังคมศึกษาหลักสูตรศิลปะ เป็นต้น
2. แผนโครงสร้างของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่ต้องสอน ซึ่งทางโรงเรียนจัดให้แก่เด็กหรือสิ่งที่คนต้องสอนเพื่อให้มีความรู้จบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถได้เรียนต่อในวิชาชีพต่อไป
3. กลุ่มวิชาและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถาบัน

จากความหมายของหลักสูตรที่นักการศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศได้ให้ไว้สรุปว่า หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้

1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรในแง่ของการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ เจตคติ และค่านิยม ไว้หลายประการ เช่น

สันต์ ชรรณบำรุง (2527: 9-10) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ
3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาปฏิบัติ
4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันในระดับต่างๆ
5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวก ควบคุม ดูแล ติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายจัดการศึกษาของรัฐบาล
6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามความมุ่งหมายของการศึกษา
7. หลักสูตรจะกำหนดรูปร่างของสังคมในอนาคต
8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นการพัฒนากำลังคน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล
9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคน

ธำรง บัวศรี (2532: 9-10) กล่าวว่าหลักสูตร เป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้เสริมทักษะ และทัศนคติในด้านใด ได้บ้าง สิ่งต่างๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางที่ช่วยให้เราทราบได้ทันทีว่า การจัดการศึกษาให้แก่เด็กเน้นไปในทางใดมีผลต่อตัวเด็กและสังคมมากน้อยเพียงใด

จากทัศนะของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษาเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศ หลักสูตรเป็น โครงร่างหรือแนวทางกำหนดการปฏิบัติงานครู หลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดว่า ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์อะไรบ้างที่เป็น ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า โฉมหน้าของสังคมไทยในอนาคตจะเป็นอย่างไร

1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2532: 8) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 6 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. จุดประสงค์การสอน
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
5. วัสดุและสื่อการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

กรมวิชาการ (2534: 351-356) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรที่เหมาะสมควรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 อย่าง

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิชัย ดิสสระ (2535: 11-12) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ประการ คือ

1. หลักสูตรแม่บทประกอบด้วย จุดหมายและแนวทางของการศึกษา โครงสร้างของเนื้อหา อัตราเวลาเรียนและแนวทางการสอน ตลอดจนการประเมินผลการเรียน
2. เอกสารและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน
3. กิจกรรมการเรียน
4. การประเมินผล

สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์ (2537: 21) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักการและจุดมุ่งหมาย
2. โครงสร้างหรือเนื้อหาสาระ
3. การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การวัด ประเมินผลและติดตามผล

ทาบ (Taba. 1962: 424-425) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรที่ดีต้องประกอบไปด้วย องค์ประกอบดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
3. กระบวนการจัดการเรียนการสอน
4. การประเมินผล

ไทเลอร์ (Tyler. 1970: 3803-A) กล่าวว่า หลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ

1. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. กิจกรรมการเรียนการสอน
3. การวัดผลและประเมินผล

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร สรุปได้ว่า หลักสูตรที่ดีประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหา การนำไปใช้และการประเมินการนำไปใช้ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีสติปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษา และประกอบอาชีพเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษามีแนวปฏิบัติ จึงกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรในหัวข้อสาระการเรียนรู้ โดยได้กำหนดสาระการเรียนรู้ แบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระ ดังนี้

1. กลุ่มสาระภาษาไทย
2. กลุ่มสาระคณิตศาสตร์

3. กลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์
4. กลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. กลุ่มสาระ สุขศึกษาและพลศึกษา
6. กลุ่มสาระ ศิลปะ
7. กลุ่มสาระ การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. กลุ่มสาระ ภาษาต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6)	ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)	ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-6)
	← การศึกษาภาคบังคับ →			
	← การศึกษาขั้นพื้นฐาน →			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ				
ภาษาไทย	○	○	○	○
คณิตศาสตร์	○	○	○	○
วิทยาศาสตร์	○	○	○	○
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	○	○	○	○
สุขศึกษาและพลศึกษา	□	□	□	□
ศิลปะ	□	□	□	□
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	□	□	□	□
ภาษาต่างประเทศ	□	□	□	□
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	△	△	△	△
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1,000ชม.	ประมาณปีละ 800-1,000ชม.	ประมาณปีละ 800-1,200ชม.	ประมาณปีละ 1,200ชม.

หมายเหตุ

- สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา
- สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน
- △ กิจกรรมที่เสริมการเรียนรู้นอกจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และการพัฒนาตามศักยภาพ

ทั้งนี้สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ตามสภาพเป้าหมาย
 สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็นกลุ่มๆ คือ
 กลุ่มแรก เพื่อเป็นพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและเป็นวิกฤต
 ของชาติประกอบด้วยวิชา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษาศาสนาและ
 วัฒนธรรม

กลุ่มที่สอง เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิด
 และการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย สุขศึกษา พลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและ
 เทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกสาระการเรียนรู้กลุ่มการงานอาชีพและ
 เทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้า มีรายละเอียดของสารดังนี้

สาระและขอบข่ายการเรียนรู้กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี

แบ่งออกเป็นสาระการเรียนรู้ได้ 5 สาระดังนี้

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 อาชีพ

สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี

สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

กลุ่มสาระและขอบข่ายการเรียนรู้ที่เลือกในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มสาระที่ 1 การ
 ดำรงชีวิตและครอบครัว รายละเอียด ดังนี้

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระการดำรงชีวิตและครอบครัวเป็นสาระที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน
 ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม

1. งานบ้าน
2. งานเกษตร
3. งานช่าง
4. งานประดิษฐ์
5. งานธุรกิจ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มงานประดิษฐ์ที่จะนำมาศึกษาค้นคว้า มีรายละเอียด ดังนี้

งานประดิษฐ์

งานประดิษฐ์ เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานด้านประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้ ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นความประณีตสวยงาม ตามกระบวนการประดิษฐ์และเทคโนโลยี และเน้นการอนุรักษ์และการสืบสานศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยตามภูมิปัญญาท้องถิ่นและสากล

กระบวนการของงานประดิษฐ์ ประกอบด้วย

1. ศึกษาแบบ ดัดแปลง และออกแบบ
2. เลือกวัสดุที่นำมาใช้งาน
3. ใช้เก็บ บำรุงรักษาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์
4. ปฏิบัติงานตามขั้นตอน
5. ตรวจสอบและปรับปรุงผลงาน
6. จัดการผลงาน
 - 6.1. นำไปใช้
 - 6.2. จำหน่าย
7. ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน
8. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 7)

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว)

มาตรฐาน ก. 1.1 เข้าใจมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการทำงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 - 6)

1. เข้าใจความหมายความสำคัญ ประโยชน์ วิธีการและขั้นตอนในการทำงาน และสามารถทำงานได้ตามขั้นตอน

2. ใช้เก็บและบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานตามคำแนะนำ

3. มีความคิดที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน
4. ทำงานด้านความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม
5. ใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างประหยัด

มาตรฐาน ง.1.2 มีทักษะกระบวนการทำงาน และการจัดการทำงานเป็นกลุ่มการแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน

1. สามารถวางแผนการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานตามแผน
2. สามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม
3. สามารถสำรวจแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำงาน
4. สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม
5. เต็มใจทำงานจนสำเร็จ เห็นประโยชน์ของการทำงาน ทำงานอย่างมีความสุข ทำงานด้วยความประณีต รอบคอบ ปลอดภัย และสะอาด

3. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับงานอาชีพและเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน การจัดการมาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้อง เหมาะสม คุ่มค่า และมีคุณธรรมจริยธรรม สร้างพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือวิธีการใหม่ ๆ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 3) รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี มีดังนี้

เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี ได้เสนอรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. การเรียนจากการปฏิบัติจริง มุ่งเน้น ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ชั้นศึกษาวิเคราะห์เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้
 - 1.2 ชั้นวางแผน ผู้เรียนเป็นผู้เลือกวิธีการศึกษาและแหล่งเรียนรู้
 - 1.3 ชั้นปฏิบัติ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเองทุกขั้นตอน
 - 1.3.1 ผู้สอนให้คำแนะนำ

1.3.2 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ

1.3.3 ผู้เรียนฝึกฝน

1.4 มีการเชื่อมโยงหรือบูรณาการระหว่างความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เดิมกับ
สิ่งใหม่

1.5 ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

2. การเรียนจากการศึกษาค้นคว้า ใฝ่รู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่สนใจ จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ จนสามารถสนองแรงจูงใจใฝ่รู้ของตนเอง ทั้งนี้ผู้สอนควรให้ผู้เรียนเรียบเรียงกระบวนการแสวงหาความรู้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2545:12-130) การเรียนรู้แบบ CIPPA Model เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีการดำเนินการดังนี้ (สุภาพร สภาพพร. 2545: 17-18)

1. Construct คือ ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้า สรุปเป็นข้อความรู้

2. Interaction คือ ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. Participation คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด

4. Process and Product คือ ผู้เรียน ได้เรียนรู้กระบวนการและมีผลงานจากการเรียนรู้

5. Application คือ ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. การเรียนรู้ประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ครูผู้สอนสร้างกิจกรรมโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ของผู้เรียน

1.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

1.3 ผู้เรียนวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม

1.4 สรุปผลเพื่อนำไปสู่หลักการ

1.5 นำหลักการแนวคิด ไปใช้ในกิจกรรมใหม่

4. การเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม เป็นการที่เปิดโอกาส ให้มีการเลือกใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงานร่วมกับคนอื่น ในการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 128-130) การสอนด้วยวิธีการกลุ่ม จะทำให้บรรยากาศการเรียนสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และปลูกฝัง

ความคิดชอบ การรู้จักใช้หวนคิดอย่างมีเหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นและกล้าแสดงออก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 27)

4.1 หลักการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่ม

การสอนวิธีกระบวนการกลุ่ม มีหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน โดยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด เพราะการเข้าร่วมและมีบทบาทในการเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อม มีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียน
2. เป็นการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด กลุ่มจะเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ที่จะฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถปรับตัวและทำงานเข้ากับผู้อื่นได้
3. เป็นการสอนที่ยึดหลักการค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามค้นพบและพบคำตอบด้วยตนเอง อันจะทำให้ผู้เรียนจดจำได้ดีและจำได้นาน
4. เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่างๆ ครูจะต้องให้ความสำคัญของกระบวนการต่างๆ ในการแสวงหาคำตอบ ไม่ใช่มุ่งอยู่ที่คำตอบ โดยไม่คำนึงถึงกระบวนการและวิธีที่ได้มาซึ่งคำตอบ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 30)

4.2 รูปแบบการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม

รูปแบบการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่ม ควรมีรูปแบบและขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งจุดประสงค์การเรียนการสอน ทั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเองและการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำ เป็นการสร้างบรรยากาศและสมาธิของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนการสอน การจัดสถานที่ การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แนะนำวิธีดำเนินการสอนทบทวนหรือทบทวนทฤษฎีในการทำงาน ระยะเวลาในการ

2.2 **ขั้นสอน** เป็นขั้นที่ครูลงมือสอน โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงโดยที่กิจกรรมต่างๆ จะต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในบทเรียน

2.3 **ขั้นวิเคราะห์** เมื่อดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แล้ว จะให้นักเรียนวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ความสัมพันธ์ในกลุ่มตลอดจนความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน โดยวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับความรู้สึกและการรับรู้ของผู้เรียน แสดงข้อคิดที่ได้จากการทำงานกลุ่มให้คนอื่นได้รับรู้

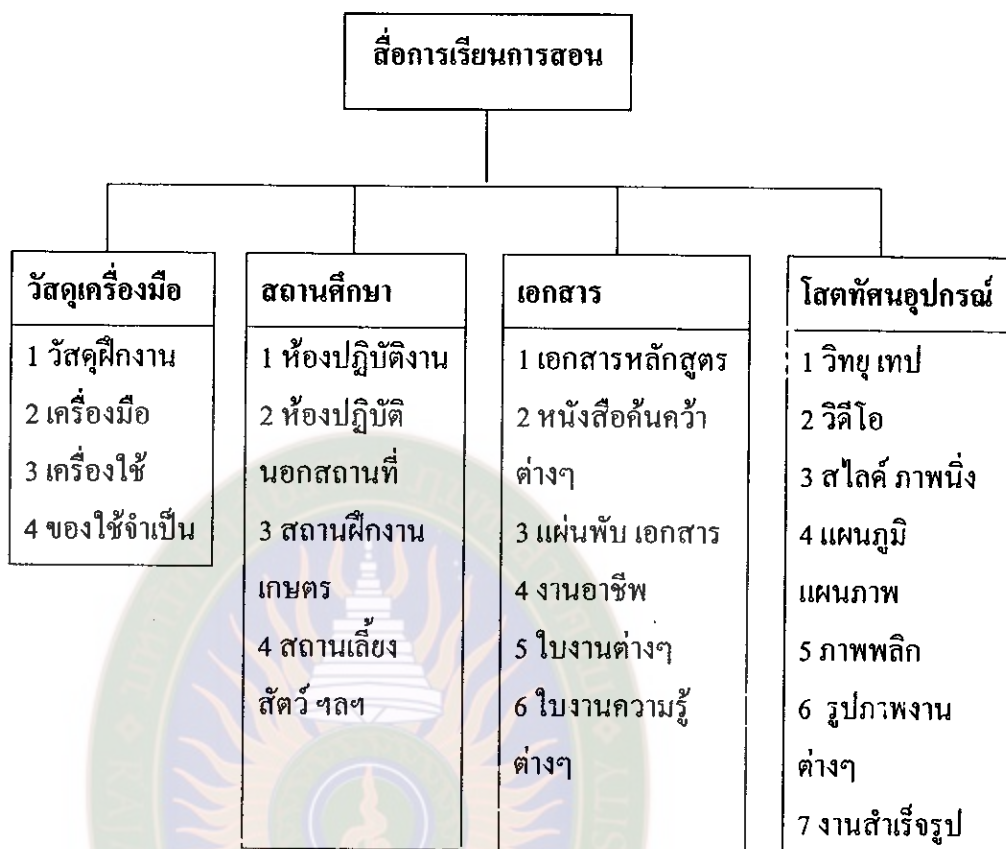
2.4 **ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้** นักเรียนสรุป รวบรวมความคิดให้เป็นหมวดหมู่ โดยครูกระตุ้นให้แนวทางและหาข้อสรุป จากนั้นนำข้อสรุปที่ค้นพบจากเนื้อหาวิชาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองและนำหลักการที่ได้ไปใช้เพื่อปรับปรุงตนเอง ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับคนอื่น ใช้แก้ปัญหา สร้างสรรค์สิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

3. **ประเมินผล** เป็นการประเมินผลว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด โดยจะประเมินทั้งด้านเนื้อหาวิชา อันจะทำให้ผู้เรียนผู้สอนเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นหนทางในการนำไปพิจารณาแก้ปัญหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 31-32)

จากการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการกลุ่ม กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นแบบแผนในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

สื่อการเรียนการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ

นิคม ชมภูหอง (2540: 22-26) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางที่จะถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ด้วยความสนใจ ตั้งใจทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ สื่อสำหรับครู และสื่อสำหรับนักเรียน ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ของกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ จะเน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้มีทักษะในการใช้เครื่องมือ การทำงานที่เป็นกระบวนการของงานต่างๆ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น สื่อ สำคัญคือ วัสดุสำหรับฝึกปฏิบัติ ดังภาพประกอบ 2

แผนภูมิที่ 2 สื่อการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ
 ที่มา : นิคม ชมภูหลง

จากภาพประกอบ 3 จำแนกให้เห็น สื่อการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 4 กลุ่ม คือ วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ สถานที่ฝึกปฏิบัติ เอกสาร โสตทัศน

สื่อการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้

1. วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง รู้จักวัสดุ สำหรับปฏิบัติและการใช้อย่างประหยัด รู้จักวิธีใช้เครื่องมือต่างๆ อย่างถูกวิธีและปลอดภัยรู้จัก เก็บรักษา ซ่อมแซมเครื่องมือหลังการใช้งาน ใช้เครื่องมือช่วยทำงานมีประสิทธิภาพ
2. สถานที่ฝึกปฏิบัติ ช่วยให้เกิดการฝึกปฏิบัติงานต่างๆ ในภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง มีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. เอกสารให้นักเรียน ครูใช้เป็นแหล่งสำหรับศึกษาค้นคว้า หากความรู้เพิ่มเติม เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับงาน

4. โสตทัศนฯ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนดีขึ้น เห็นขั้นตอนของการทำงานชัดเจน เป็นแหล่งรวบรวมและบริการสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

สื่อที่จำเป็น

1. เอกสารหลักสูตร เป็นเอกสารพื้นฐานซึ่งครูจำเป็นต้องมี เช่น หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการแนวการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ทั้งงานบังคับ งานเลือก และงานเตรียมไปสู่อาชีพและคู่มือประเมินผลการเรียน ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2. เอกสารเสริมความรู้และเอกสารค้นคว้าอื่นๆ นอกจากเอกสารที่จำเป็น ครูควรมีเอกสารสำหรับประกอบค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อให้ครูเกิดความรู้และประสบการณ์และมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง เช่น เอกสารแผ่นพับงานอาชีพต่างๆ ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมของตนเอง งานเกษตรต่างๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร วารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานอาชีพ โภชนาการงานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่างต่างๆ หรือแบบเรียนของสำนักพิมพ์ต่างๆ

3. สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนและครูผู้สอนแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

3.1 ใบงาน คือ แบบพิมพ์ที่กำหนดรูปแบบของงาน ในภาคปฏิบัติคล้ายกับการสั่งงาน ใบงานของนักเรียนประถมศึกษาจะแตกต่างกับใบงานของนักเรียนมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา เพราะต้องแสดงลำดับขั้นตอนของการทำงานด้วยภาพ เพื่อให้ นักเรียนดูแล้วเข้าใจชัดเจน อาจไม่ต้องเขียนคำอธิบายเพิ่มเติม

3.2 ใบความรู้ คือ แบบพิมพ์ที่ต้องการให้นักเรียนได้อ่านเพิ่มเติม เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเป็นความรู้จำเป็นเกี่ยวข้องกับการทำงานเฉพาะเรื่องหรือความรู้เสริมที่จะช่วยให้การทำงานนั้นดีขึ้น ใบความรู้ที่ดีสำหรับนักเรียนแต่ละใบความรู้ ควรเป็นเรื่องเดียว เพื่อป้องกันการสับสนของนักเรียน

สื่อการเรียนการสอนจะเป็นเครื่องช่วยถ่ายทอดเนื้อหาสาระจากบทเรียนให้กับผู้เรียน ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด ไว้ อาจแยกเป็นประเภทใหญ่ได้ 2 ประเภท คือ สื่อสำหรับครูและสื่อสำหรับนักเรียน เพื่อใช้ประกอบการสอนให้สนองตอบจุดเน้นของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ในด้านการเรียน ด้วยการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะในการทำงานตามกระบวนการ สื่อที่เป็นสิ่งพิมพ์ที่นิยมใช้กันมาก คือ ใบงาน ใบความรู้ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับงานต่างๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ตามหลักสูตรมุ่งสอนให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ คือ (นิคม ชมภูหลง. 2540: 20-21)

1. ให้รักงาน
2. ทำงานเป็น
3. ให้มีเจตคติที่ดีต่องาน
4. ให้นำความรู้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ดังนั้น การเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ที่จะทำให้นักเรียนมีคุณสมบัติดังกล่าว จึงมีแนวพอสรูปได้ดังนี้

1. สอนให้นักเรียนปฏิบัติจริงมากที่สุด เพื่อให้นักเรียนเกิดลักษณะนิสัย และทำงานเป็นขั้นตอนเป็น

2. สอนให้นักเรียน ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

- 2.1 สอนให้เน้นกระบวนการทำงานและการทำงานให้สำเร็จ

จากคุณสมบัติที่ต้องการให้เกิดแก่นักเรียนและลักษณะการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ จึงเน้นที่ภาคปฏิบัติ คือ กระบวนการทำงานต่างๆ กับผลสำเร็จของงาน จึงต้องใช้วิธีการวัดและประเมินผลหลายๆ วิธี

การวัดผล

เนื่องจากกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มวิชาที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การวัดและประเมินผลจึงต้องครอบคลุมทั้งสองส่วน การวัดและประเมินผลในกลุ่มนี้ต้องวัด 3 ลักษณะ คือ

1. การวัดวิธีการ กระบวนการ และปฏิบัติ
2. การวัดและประเมินผลงานขั้นสุดท้าย
3. การวัดทัศนคติหรือคุณภาพทางจิตใจของผู้เรียนที่มีต่อการทำงาน

ดังนั้น การวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีการหลายวิธี อันได้แก่

1. การวัดและประเมินผลโดยการใช้แบบทดสอบ เป็นการประเมินผลความรู้เข้าใจที่นักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน

2. การวัดและประเมินผลจากการสังเกตกระบวนการและลักษณะนิสัยในการทำงาน โดยครูต้องสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการสังเกต สิ่งที่เกิดขึ้นจะเกี่ยวกับสมรรถภาพของผู้เรียนทางด้านคุณสมบัติและคุณธรรมในการทำงาน และสมรรถภาพทางด้านความรู้ ความเข้าใจ อื่นๆ ซึ่งไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบสอบถาม

3. การวัดและประเมินผลจากผลงานซึ่งสามารถใช้ประเมินผลโดยสังเกตได้เช่นกัน

4. การวัดและประเมินผลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในสมรรถภาพภาพด้านๆ ต่างสำหรับการแก้ไขในส่วนของเด็กไม่รู้หรือเข้าใจผิด ซึ่งครูสามารถแก้ไขหรืออธิบายได้ทันที

แนวการวัดและประเมินผลแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมินผลก่อนเรียน

ขั้นที่ 2 การประเมินผลระหว่างเรียน

ขั้นที่ 3 การประเมินผลปลายภาคเรียนและปลายปี

4. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

4.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

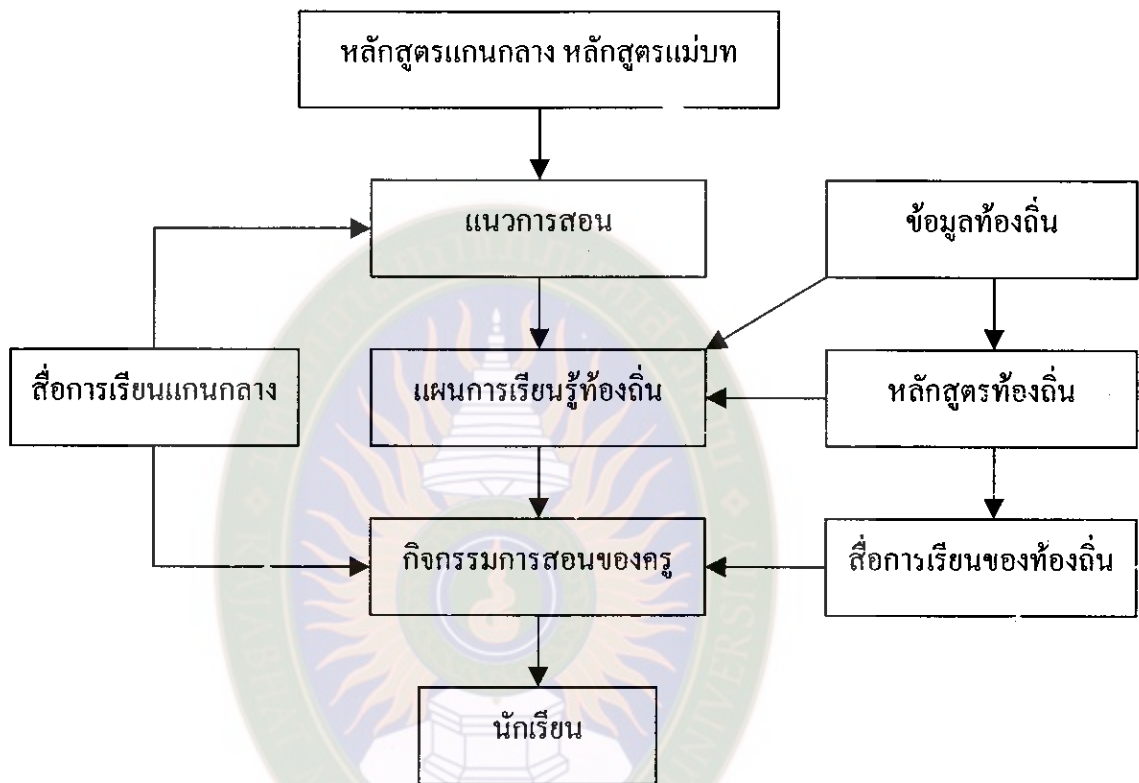
สุมิตร คุณานุการ (2523: 97) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการขยายและการปรับหลักสูตรระดับชาติ คำว่า “การขยาย” หมายถึง การนำเอาจุดหมายและเนื้อหาขยายความ คือ ขยายนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ขยายเพื่อให้เพิ่มขึ้นมีรายละเอียดที่ครูจะนำไปสอนได้ ส่วน “การปรับ” ก็คือ การนำเอาจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชามาปรับให้สอดคล้องกับสภาพสังคมภูมิศาสตร์และความต้องการของประชาชนในแต่ละเขตการศึกษา

วิชัย หงษ์ใหญ่ (2527: 28-29) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรแม่บทระดับชาติ มาปรับบางอย่างให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละระดับ เพื่อแก้ปัญหาทางด้านการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และฉัตรดา ศิลาอ่อน (2544: 30) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น โดยกระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรข้อกำหนดในโครงสร้างของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นของตนเอง เรียนรู้สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมที่แท้จริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนนั้นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของท้องถิ่น

นิคม ชมภูหลง (2545: 89) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การที่ท้องถิ่นปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ปรับรายละเอียดของเนื้อหา พัฒนา

สื่อการเรียนการสอนและจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยสัมพันธ์กับหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท ดังภาพประกอบ 3

แผนภูมิที่ 3 ความสัมพันธ์ของหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่น

ที่มา : นิคม ชมภูหลง (2545: 89)

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำเอาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่น โคนนำทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นเข้ามาจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัว เกิดความรักความผูกพันในท้องถิ่น มีประโยชน์แก่การดำรงชีวิตประจำวันและสามารถพัฒนาไปสู่งานอาชีพได้

4.2 เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สังัด อุทรานันท์ (2532: 311) กล่าวว่า หลักสูตรระดับท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาหลักสูตรมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ตามหลักการของหลักสูตรนั้น หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ โดยเหตุนี้หากหลักสูตรที่สร้างขึ้น มุ่งหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งหนึ่งแห่งใดเฉพาะก็ย่อมสามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้มากที่สุด

2. การพัฒนาหลักสูตร ได้มีการยอมรับความสำคัญของผู้ใช้หลักสูตรเป็นอย่างมากและได้มีการยอมรับ สมควรจะให้ผู้ใช้หลักสูตรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในทางปฏิบัติ ถ้าหากหลักสูตรได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในระดับชุมชนที่ไม่กว้างขวางมากนักย่อมจะสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรได้

นิคม ชมภูหอง (2540: 1) กล่าวว่า สาเหตุที่ต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพราะการจัดการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคม เศรษฐกิจของท้องถิ่นน้อยแต่ต้องไปเรียนเรื่องไกลตัว ทำให้นักเรียนไม่รู้จักตนเองไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง ทั้งไม่สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีได้

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น นักเรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคม เศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วย ทำให้ไม่รู้จักชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว จึงไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตใกล้ตัว เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพแวดล้อมและธรรมชาติในชุมชน ควบคู่ไปกับเรียนรู้สิ่งที่อยู่ไกลตัว

4.3 วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนา (Development) มีความหมาย 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หมายถึง การทำให้ดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้นอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้นโดยเหตุนี้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร จึงอาจมีความหมายลักษณะเช่นเดียวกัน คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้นและอีกความหมายหนึ่ง คือ การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นฐานอยู่เลย (สังัด อุทรานันท์, 2532: 30)

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรให้สนองความต้องการของท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ

1.3.1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการปรับเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาปรับ และเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลาย ทำสื่อการเรียนการสอน เพิ่มเติมและจัดทำหลักสูตร การพัฒนานี้สามารถทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาต

1.3.2 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการสร้างขึ้นใหม่จะต้องขออนุมัติตาม ขั้นตอนก่อนนำไปใช้

ทาบ (Taba. 1962: 12) มีความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานของความคิดที่มี ลำดับ คือ

1. การวินิจฉัยความต้องการ (Diagnosis of Needs) สำรวจความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม
2. กำหนดจุดประสงค์ (Formulation of Objective) กำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจน และเข้าใจตรงกันตามสังคมต้องการ
3. การเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) เลือกเนื้อหาสาระที่ต้องการนำมา สอนให้ตรงกับความต้องการของสังคม
4. จัดเนื้อหาสาระ (Organization of Content) จัดระเบียบ จัดลำดับ แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระที่คัดเลือกไว้ในข้อ 3
5. เลือกประสบการณ์เรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) คัดเลือก ประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาสาระให้สมบูรณ์
6. การจัดประสบการณ์เรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) จัด ระเบียบ จัดลำดับ แก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่างๆ
7. การตัดสินใจว่าเนื้อหาและประสบการณ์อะไรที่จะต้องประเมินผลว่าได้มีการ เรียนรู้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

สรุป

การพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึง ความต้องการและความจำเป็นของสังคม กำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจน เนื้อหาสาระต้องตรงกับความต้องการของสังคม เนื้อหาสาระที่ ชัดเจน จัดประสบการณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหา สามารถวัดผล ประเมินผลได้ตามจุดประสงค์ที่ กำหนดไว้ แล้วสามารถปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาได้ตามความต้องการ

5. ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หมายถึง จำนวนนักเรียนที่เรียนตามแผนการเรียนรู้ เรื่องการทอเสื้อกักชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป หมายความว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

เกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคน จากการวัดผลทักษะกระบวนการทำงาน ซึ่งคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80

เกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคน ได้จากการทดสอบและวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยแบบทดสอบ ซึ่งได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80

การหาค่า 80 ตัวแรก

1. ตรวจสอบและให้คะแนนจากการปฏิบัติงานตามกระบวนการ ตามแผนการเรียนรู้ ทุกครั้งของแต่ละคน
2. รวมคะแนนของนักเรียนทุกคน
3. นำคะแนนจากข้อ 2 มาหาค่าเฉลี่ยและคิดเป็นร้อยละ (E_1)
4. พิจารณาค่าเฉลี่ย เมื่อคิดเป็นร้อยละว่าถึงเกณฑ์ 80 ตัวแรกหรือไม่

การหาค่า 80 ตัวหลัง

1. ตรวจสอบและให้คะแนนคำตอบจากแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละคน
2. รวมคะแนนของนักเรียนทุกคน
3. นำคะแนนจากข้อ 2 มาหาค่าเฉลี่ยและคิดเป็นร้อยละ (E_2)
4. พิจารณาค่าเฉลี่ย เมื่อคิดเป็นร้อยละว่าถึงเกณฑ์ 80 ตัวหลังหรือไม่ ดังนั้น 80/80 หมายถึงคะแนนของกระบวนการเรียน (Process) ต่อคะแนนสอบหลังเรียน (Product) (บุญชม ศรีสะอาด, 2533 : 70)

การหาค่า E_1 หาค่าประสิทธิภาพของงานหรือแบบฝึกหัดโดยเอาคะแนนงานทุกชิ้นของนักเรียนรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยและเทียบส่วนเป็นร้อยละดังนี้

$$E_1 = \text{คะแนนเฉลี่ย} \% \text{ คะแนนเต็ม} = 100\%$$

$$\text{คะแนนเฉลี่ย} = \text{คะแนนทั้งหมด} / \text{จำนวนนักเรียนที่ทดลอง}$$

การหาค่า E_2 หาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ทำได้โดยการเอาคะแนนของนักเรียนทั้งหมดรวมกับหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบส่วนเนื้อหาร้อยละ

$$E_2 = (\text{คะแนนเฉลี่ย} \% \text{คะแนนเต็ม})100\%$$

คะแนนเฉลี่ย = คะแนนทั้งหมด/จำนวนนักเรียนที่ทดลอง

6. วัดความพึงพอใจ

เป็นแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียน วิทยากรและผู้ปกครอง ที่มีผลต่อกิจกรรม การเรียน การสอน การทอเสื่ออก มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

6.1 ศึกษาการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ จากหนังสือวิจัยเบื้องต้น ของบุญชม ศรีสะอาด (2535 : 63-71)

6.2 สร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน วิทยากร ผู้ปกครองที่มีต่อการจัดกิจกรรมการทอเสื่ออก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบสอบถามโดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ สเคอร์ท(Libert) ซึ่งมี 5 ระดับ เหมาะมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด (สมบูรณ์ สุริยวงศ์.2523 30-34)

6.3 นำแบบวัดที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณา ความเหมาะสมของข้อคำถาม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

6.4 นำแบบวัด มาปรับปรุงแก้ไข ความเหมาะสมของการใช้ภาษา ความชัดเจนในข้อคำถาม และความครอบคลุมในเรื่องที่ต้องการศึกษา

6.5 พิมพ์ แบบวัด ฉบับจริง เพื่อใช้กับกลุ่มที่ใช้ในการค้นคว้า

6.6 นำแบบวัด สอบถามนักเรียน วิทยากรและผู้ปกครอง

6.7 วิเคราะห์ผล หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

7. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้

ในปี 2540 สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้เริ่มจากการวางแผนแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ 5 ประการ ได้แก่

1. แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต
3. ศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้
4. ผู้เรียนรู้ได้ดี ด้วยการสัมผัสและสัมพันธ์
5. สาระที่สมคูลเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ คือ ความรู้ ความคิดความสามารถและความดี

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ รวบรวมแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ ที่เป็นทั้งของไทยและสากล นำมาจัดสาระและกระบวนการเพื่อนำมาเสนอต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสู่การปฏิบัติ ทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
3. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
4. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ คนตรี กีฬา
5. ทฤษฎีการเรียนรู้พัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ

เป้าหมายที่จะนำทฤษฎีการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาแล้วสู่การปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายนำเสนอกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งสังเคราะห์จากทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ดังนี้

ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ จนค้นพบความถนัดและวิธีการของตน ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
2. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างจินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนอย่างมีเหตุผล
3. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
4. ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างความรู้ด้วยตนเอง

5. ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความถนัด ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
6. ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและความรับผิดชอบในการทำงาน
7. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
 2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าหัวใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 3. ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง
 4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้แสดงออกและคิดสร้างสรรค์
 5. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและปรับปรุงตนเอง
 6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
 7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ครูใช้แหล่งความรู้
 8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อประสบการณ์จากชีวิตจริง
 9. ครูฝึกฝนกริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
 10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- ลักษณะตัวบ่งชี้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนและพฤติกรรมการสอนของครูมีลักษณะต่อเนื่องผสมกลมกลืนกัน ตัวบ่งชี้หลายข้ออาจเกิดขึ้นได้ทั้งก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอนและหลังการเรียนการสอน

แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี คนเก่ง มีความสุข มีความสุข โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้ 5 ลักษณะ คือ

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. การเรียนรู้แบบองค์รวม
3. การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง
4. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น

5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง มีรายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข : เรียนรู้อย่างสันติด้วยกันทุกคน กล่าวคือเป็นสภาพการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีอิสระ ยอมรับความแตกต่างของบุคคลมีความหลากหลายในวิธีการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จ และได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งมีแนวทางสำคัญคือ บทเรียนต้องเป็นเรื่องใกล้ตัวมีความหมาย มีประโยชน์ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความหลากหลาย สื่อการเรียนต้องน่าสนใจ การประเมินผลมุ่งเน้นศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนต้องแสดงออกอย่างนุ่มนวลให้กำลังใจเกื้อกูลกัน
2. การเรียนรู้แบบองค์รวม : การบูรณาการสาระและกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างสัมพันธ์ เชื่อมโยงต่อเนื่องกลมกลืนทั้งในเรื่องใกล้ตัวในท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ทั้งเรื่องของท้องถิ่น มีความหมายต่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาสภาพของสังคม
3. การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง : เรียนโดยใช้สมองและสองมือ การคิดเป็นความสามารถของสมองในการประมวลข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่มีให้เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสมสอดคล้อง เมื่อได้คิดแล้ว นำไปปฏิบัติจริง จึงจะเกิดการเรียนรู้อย่างครบด้วยสมบูรณ์ การจัดการเรียนให้ได้ฝึกคิดและปฏิบัติจริง ต้องฝึกจากประสบการณ์ตรงจากแหล่งความรู้ สื่อเหตุการณ์และ สิ่งแวดล้อมรอบตัวต่างๆ ด้วยการฝึกสังเกต คิดอย่างรอบคอบ ปฏิบัติอย่างจริงจังและสรุปเป็นองค์ความรู้แก่ตนเอง
4. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น : เรียนร่วมกัน เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรม อารมณ์และสังคม ร่วมกัน ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด เกิดจากการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงาม การทำงานร่วมกันทำให้พัฒนาทั้งทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานที่ดีด้วย
5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง : เรียนอย่างใคร่ครวญทบทวนตนเองรอบด้าน เป็นการรับรู้การเรียนและความถนัดของตนเอง เน้นการเรียนรู้กระบวนการว่าการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นอย่างไร เรียนด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนอย่างไร ให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ ประเมินจุดเด่นจุดด้อยและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อจะนำไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยให้นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิบัติจริงได้ทำงาน เป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่นและนักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

8. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

นิคม ชมภูหลง (2545: 148) ได้เสนอวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนการสอน ดังนี้

1. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนการสอน หมายถึง การนำคตินิยม ความเชื่อ หรือหลักการพื้นฐานที่เกิดจากสังคมและสืบทอดกันมาแต่บรรพกาล หรือขนบธรรมเนียม ประเพณีศิลปะและจริยธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญ ความงดงามและความเป็นระเบียบ แบบแผนที่เคยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา หรือวิธีการหรือการประกอบอาชีพในท้องถิ่น ที่บรรพบุรุษเคยทำมาก่อนอย่างต่อเนื่องหรือเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่ชาวบ้านคิด ขึ้นเอง ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ ต่เมขั้นตอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่เสนอแนะไว้ในหลักสูตรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง องค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการจัดการ การเรียนการสอน ซึ่งมีความสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้ ดังที่สุมน อมรวิวัฒน์(2526:4) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นหัวใจสำคัญของการทำหลักสูตรไปใช้และสมพิศ วงษ์แหยม (2535: 1) ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า กิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหา มีทักษะและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี

สุมน อมรวิวัฒน์ (2526:17) อ้างถึงนิคม ชมภูหลง. 2545: 15) ได้กล่าวไว้ถึง ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีไว้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอน ควรเป็นเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกๆ ด้าน

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี ควรเร่งให้ผู้เรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี ควรให้โอกาสและเห็นความสำคัญของผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียน

4. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี ควรฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้ และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองของผู้เรียน

3. แนวการจัดการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น

แนวการจัดการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่นที่ต้องการให้ชุมชนหรือท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา สามารถจัดกระทำได้ 3 ลักษณะคือ กรมวิชาการ (นิกม ชมภูหลง. 2545: 151; อ้างอิงมาจาก กรมวิชาการ. 2539: ไม่มีเลขหน้า)

3.1 ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมอบหมายงาน กิจกรรมให้เด็กไปทำที่บ้าน โดยครู ผู้บริหารจะเป็นผู้บริหารจะเป็นผู้ประสานงาน ครูและชาวบ้านจะช่วยกันติดตามผลและประเมินผลของเด็กผลงานจะตกเป็นของเด็กและชาวบ้าน

3.2 ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็ก โดยชาวบ้านใช้วิธีการนำเด็กไปศึกษาถึงแหล่งความรู้ในชุมชน ครูจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

3.3 โรงเรียนและชุมชนจะต้องร่วมกันประสานกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

4. วิธีการนำภูมิท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับโรงเรียน

นิกม ชมภูหลง (2545: 155) ได้เสนอแนะนำวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ว่ามีขั้นตอนการดำเนินงานสำคัญ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง ทำการศึกษาวิเคราะห์หลัก การจุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ การวัดผลและติดตามผลหรือเกณฑ์การใช้หลักสูตรว่ามีส่วนใดบ้าง ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นหรือชุมชน จากนั้นศึกษาคำอธิบายหรือคำอธิบายรายวิชา เพื่อศึกษาวิเคราะห์ว่ามีจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมใดที่เหมาะสมจะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

เนื้อหา	จุดประสงค์	กิจกรรม	ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. จัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเสาะหาผู้ทรงปัญญาในท้องถิ่น หรือปราชญ์บ้าน โดยวิธีการหลายวิธีและจากหลายแหล่ง เช่น ครู ให้นักเรียนไปสอบถามหรือสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน โดยให้นักเรียนบันทึกข้อมูลลงในแบบเก็บข้อมูลที่ครูและนักเรียนร่วมกันจัดทำขึ้น หรือครูสอบถามหรือสัมภาษณ์คณะครูในโรงเรียน นักการภารโรง นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น/ผู้รู้ในท้องถิ่น กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารจากห้องสมุดต่างๆ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดหรืออำเภอ โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบสำรวจข้อมูลที่จัดทำขึ้นควรบันทึกภาพหรือเสียงของผู้ให้ข้อมูลและปราชญ์ชาวบ้านไว้ด้วย จากนั้นนำมาจัดทำเป็นแฟ้มข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. จัดทำกำหนดการสอนและเตรียมการสอน ทำการเขียนแผนการเรียนรู้โดยเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นจากข้อ 2 ที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ แนวทางการเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรแม่บท

3.2 เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจ หรือความต้องการของนักเรียน

3.3 สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งความพร้อมของโรงเรียน

3.4 ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ วิจัย ได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นกระบวนการ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้

3.5 เหมาะสมกับทรัพยากรที่เป็นสื่อการเรียนที่มีอยู่

3.6 เหมาะสมกับเวลาเรียน

3.7 สะดวกและปลอดภัย

3.8 ชุมชนมีส่วนร่วม

3.9 ไม่มีเนื้อหาที่กล่าวโดยตรงหรือพาดพิงในลักษณะที่ลบหลู่สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไม่ขัดกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ขัดกับหลักศีลธรรมอันดี และไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศไทย

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกโรงเรียน

5.1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้

5.1.1 การให้นักเรียนไปฝึกงานที่บ้านหรือสถานประกอบการ โดยติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองหรือปราชญ์ชาวบ้านอย่างไม่เป็นทางการในภายหลัง เช่น การสอนปลูกพืช สอนเนื้อหาในชั่วโมงเรียนตามปกติส่วนการปฏิบัติให้นักเรียนปฏิบัติจากแปลงสาธิตในโรงเรียนแล้วนำไปทดลองปลูกที่บ้านและที่ท้องนา โดยผู้ปกครองหรือปราชญ์บ้านคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ครูผู้สอนเป็นผู้ติดตามเยี่ยมชมและให้นักเรียนรายงานผลเป็นระยะๆ การสอนเลี้ยงสัตว์ สอนเนื้อหาในชั่วโมงเรียนตามปกติและโรงเรียนมอบลูกเปิดพันธุ์ไข่ให้นักเรียนไปเลี้ยงที่บ้าน กรณีที่มีปัญหาเรื่องโรคสัตว์ให้นักเรียนศึกษาวิธีการแก้ปัญหาจากปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้รู้ในชุมชน จัดบันทึกความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับแล้วนำมาแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในชั้นเรียน การสอนเรื่องการปั้นหม้อ ครูพานักเรียนไปที่โรงงานปั้นหม้อ แล้วปราชญ์ชาวบ้านฝึกให้นักเรียนปั้นหม้อ รวมทั้งการสอนเรื่องการทอเสื่ออก สอนเนื้อหาในชั่วโมงเรียนตามปกติ ส่วนการปฏิบัติครูพานักเรียนไปศึกษาและดูการสาธิตโดยผู้รู้ในชุมชน โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วย

5.1.2 การให้นักเรียนไปสำรวจข้อมูลในท้องถิ่น แล้วนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ครูและนักเรียนร่วมกันคัดเลือกบุคคลที่จะให้ข้อมูล นักเรียนไปเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้อภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

5.2 จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

1.2.1 การพัฒนาหลักสูตรร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน โดยการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น ที่เป็นคณะทำงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อศึกษาหลักสูตรแม่บท ศึกษาสภาพและความต้องการของท้องถิ่น พิจารณาเนื้อหาที่เหมาะสมจะนำมาสอนนักเรียน ต่อจากนั้นครูผู้สอนจึงจัดทำโครงการสอน ประกอบด้วยชื่อเรื่องความคิดรวบยอด วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล

1.2.2 การนำสิ่งที่เป็นความรู้เฉพาะเรื่องมาสอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่สอน เช่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูผู้สอนและนักเรียนช่วยกันรวบรวมความรู้เกี่ยวกับประวัติท้องถิ่น บุคคลสำคัญ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ วรรณกรรมท้องถิ่นนำมาจัดทำเป็นบทเรียนเสริมการศึกษาความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน แล้วนำมาสอน

1.2.3 การจัดทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีจุดประสงค์สำคัญในการอนุรักษ์สิ่งดีงามไว้ รวมทั้งการฟื้นฟูสิ่งดีงามให้กลับมาเป็นประโยชน์ อาจให้นักเรียนสำรวจศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน แล้วจัดทำเป็นเอกสาร ส่วนสิ่งของที่ได้รับการบริจาคก็จัดทำเป็นดัชนีแยกเป็นหมวดหมู่ โดยเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าและควรนำสาระความรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงไปสู่วิทยาการสมัยใหม่

1.2.4 การเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาร่วมสอน เป็นการเชิญปราชญ์ชาวบ้านร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน เช่น เชิญมาสอนดนตรีพื้นเมือง การแสดงพื้นเมือง โดยครูวางแผนร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน อาจจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปของกลุ่มสนใจ ใช้เวลาสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง หรือใช้เวลาวันหยุดซึ่งโรงเรียนควรจะได้ติดต่อประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านล่วงหน้า เตรียมการต้อนรับ เตรียมงานธุรการ เตรียมสถานที่ และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นต้องใช้ให้พร้อม ถ้าหรับขั้นตอนการดำเนินงานใกล้เคียงกับการเชิญวิทยากรภายนอกมาทำการสอนในโรงเรียน

6. การวัดและประเมินผล ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำการวัดผลประเมินผล ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการเรียนรู้ และบันทึกผลการประเมินสะสมไว้เพื่อสรุปผลการประเมิน วัดระดับคุณภาพปลายภาคเรียน โดยใช้วิธี เช่น สังเกตการปฏิบัติงานตรวจผลงาน วัดความรู้ เป็นต้น การสังเกตการปฏิบัติงาน ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ในเรื่องดังต่อไปนี้

1.1 การทำงานเป็น มุ่งองค์ประกอบดังนี้ มีทักษะในการใช้มือและเครื่องมือทำงาน คือเลือกใช้เครื่องมือเหมาะสมกับงาน ใช้อย่างถูกต้อง ใช้อย่างคล่องแคล่ว และใช้อย่างปลอดภัย มีทักษะในกระบวนการการทำงาน คือ การวิเคราะห์งาน การวางแผนงาน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลการทำงาน มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบเอื้อเฟื้อไม่เอาเปรียบ และเสนอความคิดเห็น สรุป และเสนอผลงาน

6.2 การมีนิสัยรักการทำงาน มุ่งองค์ประกอบดังนี้ ความรู้ความสามารถในการทำงาน เช่น รู้จักงาน วางแผน และวิธีทำงาน การแก้ปัญหา เป็นต้น มีเจตคติที่ดีต่องาน หมายถึง มีความสนใจ ตั้งใจ เอาใจใส่ และสนุกกับการทำงาน ทำงานเองโดยไม่รอคำสั่งแสดวงหางาน และวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีนิสัยในการทำงาน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความประหยัด ขยันอดทน ละเอียดถี่ถ้วน มีระเบียบ ซื่อสัตย์ และพึ่งตนเอง

6.3 การปรับปรุงงานอยู่เสมอ มุ่งองค์ประกอบดังนี้ วิเคราะห์งานเพื่อหาข้อบกพร่องหรือหาวิธีการทำให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหาทางเลือกในการแก้ปัญหา และเลือกทางเลือกนำทางเลือกมาปรับปรุงการทำงานและผลงาน

7. แนวทางการจัดทำแผนการเรียนรู้

7.1 ความหมายของแผนการเรียนรู้

แผนการเรียนรู้ หมายถึง การนำเอาวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอน และการวัดผลประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือชีวิตจริงในท้องถิ่น ซึ่งถ้ากล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนการเรียนรู้ก็คือ การเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า หรือคือบันทึกการสอนปกติ นิคม ชมภูหลง (กรมวิชาการ, 2535; อ้างอิงมาจากนิคม ชมภูหลง, 2545: 180)

แผนการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการสอนที่เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าหรือบันทึกการสอนปกตินั่นเอง เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้การเตรียมการสอนเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของครูสายงานการสอนที่จะต้องปฏิบัติก่อนทำการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545: 180)

แผนการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนากิจกรรมการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นิคม ชมภูหลง, 2545: 180)

7.2 ประโยชน์ของแผนการเรียนรู้

นิคม ชมภูหลง (2545: 180) กล่าวว่าประโยชน์ของแผนการเรียนรู้ มีดังนี้

1. เป็นการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิคและวิธีการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีตลอดจนจิตวิทยาการสอนมาผสมผสาน ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆ
2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียน การสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดผลประเมินผล ตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่จำเป็น
3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและผู้สอนแทน นำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ
4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลการเรียนการสอน และกรวัด ประเมินผลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการ

7.3 ลักษณะของแผนการเรียนรู้ที่ดี

ควรมีกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้ นำ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปตามความมุ่งหมาย

7.3.1 เป็นแผนการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้ นำ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปตามความมุ่งหมาย

7.3.2 เป็นแผนการเรียนรู้ที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบ มาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

7.3.3 เป็นแผนการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง

7.3.4 เป็นแผนการเรียนรู้ที่สามารถจัดหาสื่อการเรียนการสอนได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

7.4 ขั้นตอนการจัดทำแผนการเรียนรู้

ต้องคำนึงตามลำดับ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

7.4.1 ศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านจุดหมายโครงสร้าง เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน จุดประสงค์ในหลักสูตร

จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
แนวทางการวัดผลประเมินผล ในรายวิชานั้น

7.4.2 วิเคราะห์หลักสูตร ทำการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อแยกแยะเนื้อหาจุด
ประสงค์และกิจกรรม โดยทำการพิจารณาด้วยคำที่ปรากฏในหลักสูตรแยกลงในตารางเพื่อ
ความสะดวก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางวิเคราะห์หลักสูตร

เนื้อหา	จุดประสงค์	กิจกรรม

7.4.3 แบ่งคาบเวลา ทำการแบ่งคาบเวลา โดยศึกษาจากหลักสูตรให้
เหมาะสมกับเนื้อหา จุดประสงค์และกิจกรรม ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การแบ่งคาบเวลา

เนื้อหา	จำนวนคาบ	จำนวนแผ่น
บทที่ 1 เรื่อง.....		
บทที่ 2 เรื่อง.....		
บทที่ 3 เรื่อง.....		

7.4.4 จัดทำกำหนดการสอนเพื่อใช้ในการวางแผนการสอนตลอดภาคเรียนให้
เป็นไปตามลำดับว่า มีขอบเขตแค่ไหน ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนอะไร อย่างไร และเพื่อจะ
ให้นักเรียนในเรื่องอะไร ในการสอนแต่ละครั้ง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 กำหนดการสอน

ลำดับที่	บทที่/เรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	กิจกรรมการ เรียนการสอน	จำนวนคาบ	จำนวนแผ่น	วันที่สอน

7.4.5 จัดทำตารางลำดับการใช้แผนการเรียนรู้ ดำเนินการจัดทำตารางลำดับการใช้แผน โครงการวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์ และกิจกรรม ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ลำดับการใช้แผนการเรียนรู้

แผนการ เรียนรู้ที่	เนื้อหา	จุดประสงค์ ตาม ป.02 ข้อ ที่	จุดประสงค์	กิจกรรม	คาบเวลา

ตัวอย่าง รูปแบบแผนการเรียนรู้แบบตาราง

วิชา..... ชั้น.....

บทที่.....เรื่อง.....

แผนการเรียนรู้ที่.....สัปดาห์ที่.....จำนวน.....คาบ (.....นาที)

สอนวันที่.....เดือน..... พ.ศ.ภาคเรียนที่.....

ชื่อผู้สอน..... จุดประสงค์ฯ ใน ป.02 ที่สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ คือ
ชื่อ.....

สาระสำคัญ	จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล

กิจกรรมเสนอแนะ.....

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย(ตรวจสอบ/นิเทศ/เสนอแนะ/รับรอง)

.....

ลงชื่อ.....

ตำแหน่ง.....

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการสอน.....

2. ปัญหา/อุปสรรค.....

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

ตัวอย่าง รูปแบบแผนการเรียนรู้แบบเรียงลำดับข้อความ

วิชา.....ชั้น.....
 บทที่.....เรื่อง.....
 แผนการเรียนรู้ที่.....สัปดาห์ที่.....จำนวน.....คาบ (.....นาที)
 สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....
 ชื่อผู้สอน..... จุดประสงค์ฯ ใน ป.02 ที่สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ คือ
 ชื่อ.....

สาระสำคัญ(ความคิดรวบยอด).....
 จุดประสงค์.....
 เนื้อหา.....
 กิจกรรมการเรียนการสอน.....
 สื่อการเรียนการสอน.....
 การวัดผลและประเมินผล.....
 กิจกรรมเสนอแนะ.....
 ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย(ตรวจสอบ/นิเทศ/เสนอแนะ/รับรอง)

ลงชื่อ.....

ตำแหน่ง.....

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการสอน.....
2. ปัญหา/อุปสรรค.....
3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

9. การประเมินแผนการเรียนรู้

เมื่อเขียนแผนการเรียนรู้และจัดหาหรือจัดทำสื่อต่างๆ รวมถึงเครื่องมือและเกณฑ์การวัดและประเมินผลประกอบแผนการเรียนรู้เสร็จแล้วควร ได้มีการประเมินแผนการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมครอบคลุม เพื่อการปรับปรุงแก้ไขแผนการเรียนรู้เพื่อเหมาะสมยิ่งขึ้น การประเมินแผนการเรียนรู้ อาจดำเนินการได้ 3 ระยะ ดังภาพประกอบ 4

แผนภูมิที่ 4 การประเมินแผนการเรียนรู้

ที่มา : นิกม ชมภูหง (2545: 238)

9. ความรู้เกี่ยวกับกกและผลิตภัณฑ์จากกก

ศิลปะพื้นบ้านเป็นผลงานที่ถูกสร้างขึ้นมาด้วยมือมนุษย์ มีผลโดยตรงต่อผู้พบเห็นถึงความบริสุทธิ์ สะอาด ตรงต่อความตั้งใจของผู้ผลิตที่แก้ปัญหาทางการใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า เพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยโดยตรง ทำขึ้นโดยชาวบ้านเพื่อชาวบ้านใช้ไม่ใช้งานพิเศษของกลุ่มชนอันประกอบหลักเกณฑ์ต่างๆ วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ทำด้วยวิธีการที่สอดคล้องไปกับธรรมเนียมของท้องถิ่นและทำด้วยแรงงานคนเป็นส่วนใหญ่

ในปัจจุบันศิลปะพื้นบ้านที่ยังเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวอีสาน คือ การผลิตกก ออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยผ่านขั้นตอนการคัดขนาดของกก แล้วนำกกที่ได้มาจักเป็นเส้นออกผึ่งแดดให้แห้ง เมื่อแห้งแล้วนำมาข้อมสีตามต้องการ ทอเป็นเสื่อกก ก่อนออกแบบตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกก เช่น เสื่อกก ลวดลายต่างๆ เสื่อบูบวม กล่องใส่เครื่องประดับ กล่องใส่กระดาษชำระ กระเป๋า ถ้วย รูปศิลปะผ้านั่ง (กองส่งเสริมเทคโนโลยี. 2535: 44)

1. ชนิดและประโยชน์ของกก

กก เป็นพืชพื้นเมืองซึ่งมีอยู่ทั่วไปทางภาคใต้ของประเทศไทย และส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์ คือ ลำต้นของกก เป็นประโยชน์มาก การประดิษฐ์กก สามารถนำมาทอ หรือแปรรูปและออกแบบผลิตภัณฑ์ต่างๆ ตามความสนใจ

กก ตามหลักวิชาพฤกษศาสตร์ จัดอยู่ในตระกูล Cyperacac ส่วนใหญ่พบตามที่ลุ่มที่แฉะ หนองบึง เป็นต้น ตลอดจนถึงเนินตามชายทะเล ก็พบว่ากกบางชนิดก็ขึ้นได้ดี ต้นจุดซึ่งจัดเป็นกกชนิดหนึ่งในที่ที่มีน้ำขังตลอดปี เช่น บริเวณทะเลสาบ ที่เป็นที่ดินโคลน ซึ่งเรียกว่า “พรุ” หรือชาวเมืองหางใต้เรียกว่า “โพระ” (กองส่งเสริมเทคโนโลยี. 2535: 3)

2. กกในประเทศไทย

กกในประเทศไทยปัจจุบันเป็นพืชที่คนนิยมทั่วทุกภาค จากการศึกษา มี 6 ชนิด เช่น กก จันทบูรณ กกยูนนาน กกกระจุก กกสามเหลี่ยม กกลังกา และกกกลม (กองส่งเสริมเทคโนโลยี. 2535: 45)

1. กกจันทบูรณ ลำต้นกลม มีเฉพาะลำต้นส่วนปลายใกล้ๆ เท่ากับดอกเท่านั้น ที่เป็นกกสามเหลี่ยม ลำต้นมีสีเขียวเข้มเป็นมัน สูง 1-2 เมตร ดอกมีขนาดเล็กเป็นฝอยอยู่รวมกันเป็นช่อดอกเมื่อยังอ่อนมีสีเขียวอ่อน พออายุมากขึ้นจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน ใบประดับ

ช่อดอกเป็นแผ่นยาวใบเรียวยาวสั้นกว่าความยาวของช่อดอก เป็นกนกที่ปลูกกันนานแล้วทางภาค ตะวันออก แถบ จันทบุรี ตราด และระยอง แต่ปลูกมากที่สุดที่จันทบุรี ได้แก่ อำเภอเมือง ตำบล บางกะจะ ที่บ้าน เขาน้อยตำบลหนองบัว ที่บ้านแหลมสิงห์ ตำบลบางสระแก้ว ตำบลบางกะไชย และตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ สื่อจันทบูรณ ล้วนทำจากกนกชนิดนี้ทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นกนกที่มี คุณภาพดีมาก ในการทอเสื่อจึงมีผู้นำไปปลูกแพร่ขยายทั่วไปอีกหลายจังหวัด ได้แก่ ที่อำเภอ บ้านสร้าง อำเภอเมือง ในจังหวัดจันทบุรี อำเภอองค์รักษ์ อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี และ อำเภอเมือง ในจังหวัดนครนายก ในจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สกลนคร หนองคาย อุรธานี และอุบลราชธานี

2. กกยูนนาน ลำต้นกลม สีเขียวเข้าสูง 1.5-2 เมตร มีช่อดอกย่อยอยู่รวมกัน เป็นกระจุกมีสีน้ำตาล เมื่อดอกแก่บริเวณปลายกระจุกช่อจะแตกบานออกเล็กน้อย ใบประดับช่อ ดอกเป็นแผ่น ใบเรียวยาวสั้น สั้นกว่าความยาวของช่อดอก เป็นกนกที่ปลูกมากที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

3. กกกระจูด มีปลูกและขึ้นเองแถบดินเลนชายทะเลทางภาคใต้ เช่น จังหวัด นราธิวาส พัทลุง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ต้นกระจูดมี 2 ชนิด คือ กระจูดใหญ่ และ กระจูดหนู กระจูดใหญ่นำไปใช้ประโยชน์ได้มาก วนกระจูดหนูมีลำต้นเล็กและสั้น มีความ เหนียวน้อยกว่ากระจูดใหญ่ ลำต้นของกระจูดหนู จะมีลักษณะกลมกลางเป็นปล้องมีข้อภายใน ลักษณะเป็นเขี้ยวบางเส้นผ่านศูนย์กลางของลำต้น โดยเฉลี่ยประมาณ 1/8-5/16 นิ้ว หรือขนาด ราวเท่าดินสอด มีความสูงประมาณ 1-3 เมตร จะมีความสูงมากถ้าขึ้นในที่ร่มไม่มีใบ เนื่องจาก ใบจะเปลี่ยนรูปไปเป็นกาบหุ้มใบ ดอกมีลักษณะเป็นกระจุกแน่นออกดอกข้างลำต้น ตอนที่อยู่ ได้ยอดของลำต้นลงมามีลักษณะคล้ายคลึงกับลักษณะการออกดอกของหญ้าทรงกระเทียม อันที่ จริงตำแหน่งที่ออกดอกนั้น คือ ยอดของลำต้น ส่วนปลายที่เลียดจากช่อดอกขึ้นไปและดูเหมือน กันเป็นส่วนของลำต้นนั้น ความจริง คือ ใบประกอบของช่อดอกที่มีลักษณะตรง คล้ายคลึงส่วน ของลำต้น

4. กกสามเหลี่ยม หรือกนกเหลี่ยม ลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมสีเขียว ด้านทั้ง สามเว้าเข้าแกนกลาง แต่ไม่เข้มนุ่มนวลเหมือนกนก 2 ชนิดแรก ลำต้นสูง 1-2 เมตร ดอกอยู่รวมกัน เป็นจุกเป็นกลุ่มช่อดอกย่อยรวมกันเป็นกลุ่มช่อใหญ่ ใบประดับช่อดอกมีขนาดใหญ่ยาวกว่า ความยาวของช่อดอกเห็นได้ชัดเจน กนกชนิดนี้ตามปกติจะขึ้นอยู่เองตามริมฝั่งคลอง และท้องนา หรือในที่ลุ่มเลนทั่วไป และขึ้นได้ดีแทบทุกภาค แถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเขตที่นำาก

ชนิดนี้มาใช้ทำเสื่อมากกว่าที่อื่นๆ ชาวบ้านเรียกว่า “ต้นผือ” หรือ “ต้นปรือ” และบางที่ชาวบ้านก็เรียก “กกควาย” เพราะนำไปเป็นอาหารควาย ตามธรรมชาติ

5. กกลังกา ไม่มีการปลูก แต่ขึ้นเองตามธรรมชาติ ลำต้นค่อนข้างกลม กลุ่มช่อดอกย่อย มีลักษณะเรียงกันเป็นพู่คล้ายแปรงล้างขวดอยู่ร่วมกันบนกระเจายเป็นกลุ่มช่อดอกใหญ่ใบประดับช่อดอกยาวกว่าความยาวของช่อดอก บางพื้นที่มีการนำมาใช้ทอเสื่อ เช่น แดบ สกกลนคร ขอนแก่น กาฬสินธุ์ เป็นต้น

6. กกกลม เรียกกันทางจันทบุรีว่า “กกเสื่อ” ลำต้นกลมเรียวยาวคล้ายต้นกล้า มีผิวสีเขียวแก่ ข้างในลำต้นมีเนื้ออ่อนสีขาว โคนต้นวัดโดยรอบประมาณ 1 ซม. สูงประมาณ 1.50 ถึง 1.80 เมตร กกชนิดนี้ไม่มีใบรากกกมีลักษณะเป็นเหง้าคล้ายรากข่า และเจริญเติบโตเป็นกอ กอหนึ่งๆ มีกกประมาณ 5-6 ต้น การแพร่พันธุ์ใช้ปลูกด้วยหน่อกกที่เกิดจากรากเหง้า

3. กกในภาคอีสาน

สภาพพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลาดตอน บางแห่งเป็นเนินเขา หรือราบลุ่ม แม่น้ำจึงเหมาะที่จะมีพืชกกขึ้น แต่ส่วนมากคนนิยมนำมาปลูกกันเป็นอาชีพในชีวิตประจำวัน กกจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน โดยอย่างยิ่ง โดยถูกนำมาเป็นวัสดุในการจักสาน แล้วออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์จากกกได้ตามสภาพและศักยภาพที่จะเอื้ออำนวย คนนิยมนำมาปลูกกันในภาคอีสาน คือ กกสามเหลี่ยมมากกว่ากกอื่นๆ ชาวบ้านเรียกกันว่า “ต้นผือ” หรือ “ต้นปรือ” (กองส่งเสริมเทคโนโลยี. 2535: 3)

4. ส่วนต่างๆ ของกกในการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

มีความผูกพันกับชาวอีสานอย่างแน่นแฟ้น กล่าวคือ กกสามารถนำมาใช้ประโยชน์ตอบสนองความจำเป็นมูลฐาน ใช้ลำดับต้นมาจักสานทำเครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่งในครัวเรือนในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

กก เป็นพืชเส้นใยชนิดหนึ่ง คนนิยมนำมาทอเป็นเครื่องจักสานเจริญเติบโตแพร่หลายมีอยู่ทั่วไปในประเทศไทย มีลักษณะดังต่อไปนี้ (กองส่งเสริมเทคโนโลยี. 2535: 3)

ลำต้น ลำต้นกกมีอยู่ 3 ชนิด ได้แก่

1. ลำต้นใต้ดิน มีลักษณะเป็นแง่งสั้นๆ หรือเหง้าแข็งคล้ายเหง้าขิง สีนํ้าตาล เรียกว่า “Rhizome”

2. ลำต้นที่ทอดยาวอยู่บนพื้นดิน ที่มีลักษณะเป็นท่อนขนาดเล็กสีน้ำตาล ซึ่งมี ความยาวต่างๆ กันตามชนิดของกก เรียกว่า “Stolen” บางครั้งลำต้นส่วนนี้จะบวมโตขึ้น เป็นที่ สะสมอาหารได้แต่สามารถใช้ขยายพันธุ์ได้

3. ลำต้นที่เป็นก้านยาวแข็ง สีเขียว ชูขึ้นไปในอากาศ เรียกว่า “Aerial Stem” บริเวณปลายสุดเป็นจุดที่ให้กำเนิดดอกค้ำหน้าตัดขวางของลำต้นนี้มีลักษณะเป็นรูป สามเหลี่ยมกลมหรือเกือบกลม เช่น กกลังกา กกสามเหลี่ยมกลม มีรูปร่างเป็นสามเหลี่ยม เป็นต้น

กก แต่ละชนิดอาจไม่มีลำต้นครบทั้ง 3 ชนิดก็ได้

ใบ กกที่นำมาใช้ทอเสื่อ ส่วนมากมีใบที่ลดขนาดลงไปเป็นแผ่นเล็กๆ รูปร่าง ต่างๆ กันและมีจำนวนใบเพียงเล็กน้อยเท่านั้นอยู่ติดกับใบปลายกาบหุ้มใบ รูปร่างเป็นสามเหลี่ยม เป็นต้น

ดอก ดอกก็ทั้งดอกสมบูรณ์เพศและไม่สมบูรณ์เพศ แต่ส่วนใหญ่เป็นดอกสมบูรณ์ เพศ เกสรตัวผู้มีตั้งแต่ 1-6 อัน โดยมากจะมี 3 อัน เกสรตัวเมียมี 1 อัน ยอดเกสรตัวเมียแยกออก เป็น 2-3 แฉก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมักเปลี่ยนรูปเป็นขน หรือเส้นเล็กๆ หรืออาจไม่ปรากฏให้ เห็นเลยก็ได้ ในแต่ละดอกจะมีใบประดับรองรับอยู่ เรียกว่า “Glume” ดอกมีขนาดเล็กอยู่รวมกัน เป็นช่อดอกย่อย (Spike let) แต่ละช่อดอกย่อยจะอยู่ติดแกนกลางของช่อดอก (Rachis) รวมเป็น ช่อดอกใหญ่ (Inflorescence) ซึ่งด้านใต้ของช่อดอกนี้ จะมีใบประดับที่มีลักษณะเป็นแผ่นใบ ยาวรองรับอีกทีหนึ่ง ใบประดับที่มีลักษณะเป็นแผ่นใบยาวรองรับอีกทีหนึ่ง ใบประดับเหล่านี้มี ความยาวแตกต่างกันไปตามชนิดของกก อาจจะยาวหรือสั้นกว่าความยาวของช่อดอกก็ได้

5. หลักเกณฑ์การคัดเลือกกกเพื่อการแปรรูป

โดยปกติจะตัดคั้นกกเมื่ออายุประมาณ 3-4 เดือน คั้นความสูง ประมาณ 2 เมตรก็ ตัดได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ การดูแลรักษา อายุของแปลงกก วัตถุประสงค์ในกาใช้กกความสะดวกและเวลาว่างของผู้จัด เวลาตัดเกษตรกรจะใช้มีดหรือเคียวรวบ ตัดลำต้นเหนือดินประมาณ 1 คืบ ถ้าเป็นกกยาวปีหนึ่งจะตัดได้ 2-4 ครั้ง โดยเฉลี่ยแล้วกกที่ จังหวัดจันทบุรีจะได้ผลผลิต กกเส้นแล้วประมาณ 300 – 600 กิโลกรัมต่อไร่

เมื่อตัดกกสดจากต้นมาแล้ว จะผ่าตัดกกออกเป็นเสี้ยวๆ ให้มีขนาดเท่าๆกัน และ ขูดเอาไส้ในของกก สำหรับเส้นกกที่ขูดเอาไส้ออกแล้วนั้น จะนำไปฟอกให้ขาวข้อมสีทอง และตัดเย็บ เพื่อทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่อไป ส่วนไส้ของนั้นยังสามารถนำไปใช้

ประโยชน์ได้ โดยทำเป็นเสวียงรองหมอข้าว มีลักษณะเป็นวงๆ ซึ่งปัจจุบันยังมีคนนำไปใช้กับ อยู่ตามชนบท แต่ไม่มากเหมือนสมัยก่อน และมีการนำกลับมาใช้ประโยชน์แตกต่างกันตาม ลักษณะท้องถิ่น เช่น กกจันทบุรี ทางภาคตะวันออกจะนำไปกกดค่อมมาเป็นเสี้ยวเล็กๆ แล้วขูด ใส้ของกกออก(ซีกก) ออก วิธีนี้เรียกว่า “การจกกก” เกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีสามารถจกกก ได้ละเอียดมากกว่าแถบจังหวัดปราจีนบุรี นครนายก และทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้ได้ เสื่อที่ประณีตและได้ราคาแพงกว่าที่อื่น หลังจากจกกกแล้ว จึงนำเส้นกกเหล่านั้นไปตากให้แห้ง ประมาร 3-5 วัน เส้นกกจะมีวนตัวเอาผิวด้านนอกออกทำให้ดูเรียบ จากนั้นนำไปข้อมสีต่างๆ แล้วตากให้แห้งอีกครั้งหนึ่งจึงนำไปทอเสื่อ เครื่องทอจะวางรอบนำไปเย็บแปรรูปเป็นเครื่อง ต่างๆ ต่อไป

กกขุนนาน ที่จังหวัดเชียงรายไม่มีการจก แต่จะใช้กกทั้งต้นตากแห้งแล้วทอเป็น เสื่อผืนเครื่องทอจะวางตั้งฉากกับพื้น ไม่มีการประดิษฐ์ลวดลาย เสื่อที่ได้จะหยาบแต่นุ่ม ไม่มี การข้อมสีหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ลักษณะเสื่อเป็นสีน้ำตาลอ่อน ออกไปทางเหลืองนวล ราคาไม่แพงนัก ผืนละประมาณ 10-30 เท่านั้น

กกสามเหลี่ยม ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการจกอย่างหยาบๆ ต้นหนึ่งผ่าเป็น 3 เสี้ยว ขูดเอาใส้ ออกแล้วตากแห้ง มีการข้อมสีทอสลับลายกับส่วนที่ไม่ได้ข้อม เสื่อที่ได้มีคุณภาพปานกลางและด้อยกว่าเสื่อจากกกจันทบุรีแต่ราคาถูกกว่า มีการนำไปแปรรูปเป็นเสื่อหีบ

กกกระฉูด ทางภาคใต้นำกระชูดทั้งต้นมาลวกดินขาว ตากให้แห้งและตำหรือรีด ให้แบนนำไปสานเป็นเสื่อปูรองนั่งเรียกกันว่า “เสื่อจูด” หรือตามภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “สาต จูด” ส่วนมากเป็นเสื่อสานลายสองลวดลายต่างๆ ราคาจำหน่ายตั้งแต่ราคา 20-50 บาท ขึ้นอยู่ กับลวดลายและขนาดของเส้นจูดที่นำมาสาน ปัจจุบันมีการนำเสื่อจูดมาดัดแปลงและทำเป็น ผลิตภัณฑ์ทำให้เสื่อจูดมีมูลค่าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังใช้ทำใบเรือ ทำเชือกผูกมัดและที่ใช้กันมาก ก็คือ ทำกระสอบหรือเครื่องหุ้มห่อวัตถุต่างๆ กระสอบจูดนี้ถือกันว่ามีคุณภาพดีกว่ากระสอบที่ ทำจากต้นกกหรือพืชชนิดอื่นๆ คนทั่วไปนิยมใช้กระสอบจูดนี้ใส่เกลือ ข้าวเปลือก ข้าวสาร ถ่านและอื่นๆ อีกมากมาย

6. การจำหน่าย

การประกอบอาชีพการปลูกกก-ทอเสื่อ หรือออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์จากกก จะมี รายได้จากการจำหน่ายวัตถุดิบ ได้แก่ เส้นกกแห้ง หรือผลิตภัณฑ์ ราคาจำหน่ายจะขึ้นอยู่กับ ฤดูกาลปริมาณวัตถุดิบที่มี และจะมีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่าย บางทีราคาก็ถูกเกินไป ราคาก็ไม่แน่นอนมีการกด ราคากันมาก เพราะเป็นสินค้าที่ไม่แพร่หลายในตลาดมากนัก

10. การประเมินหลักสูตร

10.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

สตัฟเฟิล บีม และคณะ(นิคม ชมภูหลง. 2545: 238; อ้างอิงมาจาก Stufflebeam and others. 1985) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึงกระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจสร้างทางเลือกที่ดีกว่า

สันต์ ธรรมบำรุง (นิคม ชมภูหลง. 2545: 238; อ้างอิงมาจาก สันต์ ธรรมบำรุง. 2527: ไม่มีเลขหน้า) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการศึกษาส่วนประกอบ ส่วนต่างๆ ของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์ การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนและการวัดผลจะสัมพันธ์กันหรือไม่

วิชัย หงส์ใหญ่ (2527: 56) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมและ ศึกษาข้อมูลรวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรมีข้อดี จุดอ่อนในเรื่องใดรวมทั้ง ผลการใช้หลักสูตรและตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณค่าในการบรรลุของจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

ทาบา (นิคม ชมภูหลง. 2545: 238; อ้างอิงมาจาก Taba. 1962: ไม่มีเลขหน้า) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการการตัดสินใจและตัดสินใจและตัดสินใจคุณค่าในการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

ราชบัณฑิตยสถาน (นิคม ชมภูหลง.2545: 238; อ้างอิงมาจาก ราชบัณฑิตยสถาน. 2530) ให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมินค่าหรือราคาเท่าที่ควรจะเป็น เช่น ประเมินราคาอะปรมาณค่าหรือผล เช่น ประเมินผลการศึกษา ประเมินการสัมมนา

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (นิคม ชมภูหลง. 2545: 238; อ้างอิงมาจาก สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2524) กล่าวถึงการประเมินว่าเป็นกระบวนการที่มุ่งตอบคำถาม How good? ดังนั้น การประเมินจึงมีความหมายได้ 2 ประการ คือ

1. การประเมิน หมายถึง การตัดสินใจคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. การประเมิน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ (Information) เพื่อ

ช่วยในการตัดสินใจ

นิคม ชมภูหลง (2545 : 238) สรุปว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำ ทดลองใช้และผลของการใช้หลักสูตร ตลอดจนการตัดสินใจคุณค่าและคุณภาพของหลักสูตร

10.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร (สุมิตร คุณานุกร. อ้างถึง นิคม ชมภูหลง. 2545: 2538) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรว่า

10.2.1 เพื่อตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตร เมื่อนำไปใช้แล้วสนองวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่

10.2.2 เพื่อตัดสินใจประกอบของหลักสูตร ด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลมีความสอดคล้องกันหรือไม่และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหรือไม่

10.2.3 เพื่อตัดสินใจหลักสูตรว่ามีข้อดีและข้อบกพร่องอะไรบ้างที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อตัดสินใจการบริหารหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่

10.3 รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูลเพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจให้ได้มาซึ่งความน่าเชื่อถือได้ ฉะนั้นต้องมีกระบวนการรูปแบบดำเนินการอย่างหลากหลาย ได้แก่

10.3.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Robert Hammonds Curriculum Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก โดยผู้เรียนว่ามีกรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยศึกษาจากความสัมพันธ์ของ 3 องค์ประกอบ คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา ประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (ได้จาการวัดและประเมินผล)

10.3.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Robert Hammonds Curriculum Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลักเช่นเดียวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ แต่จะประเมินประสิทธิภาพของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยการเปรียบเทียบข้อมูลพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรในระดับท้องถิ่น โดยการประเมินมิติ 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม ซึ่งแต่ละมิติจะประกอบไปด้วยตัวแปรอื่นๆ อีกหลายตัว ซึ่งความสำเร็จของหลักสูตรจะขึ้นอยู่กับ

10.3.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสแตค (Robert E. Stakes Curriculum Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก ซึ่งเกณฑ์นั้นคือมาตรฐาน 2 ประการ ได้แก่ มาตรฐานสมบูรณ์ และมาตรฐานสัมพันธ์ โดยคำนึงถึงข้อมูลเชิงบรรยาย และข้อมูลเชิงตัดสินต้องคำนึงแหล่งข้อมูล 3 ด้าน ด้านปัจจัยเบื้องต้นเพื่อทราบสภาพก่อนใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรและด้านผลผลิตของการใช้หลักสูตร

10.3.4 รูปแบบการหลักสูตรของโพรวัส (Provuss Curriculum Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ว่าจะปรับปรุงหรือใช้ต่อไปหรือจะยกเลิก ซึ่งการประเมินเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ

- 1) การกำหนดมาตรฐานของหลักสูตร ได้แก่ มาตรฐานด้านการพัฒนาและมาตรฐานด้านเนื้อหา
- 2) การพิจารณาไม่สอดคล้องระหว่างส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นและ
- 3) การให้หลักสูตรที่ไม่สอดคล้องสำหรับการหาจุดอ่อนของหลักสูตร

10.3.5 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิล บีม (Daniel L. Stufflebeams Curriculum Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับ 4 ประการ คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และการตัดสินใจเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสำเร็จของการใช้หลักสูตร จึงเรียกวิธีการประเมินว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับความสำเร็จในการประเมิน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจทั้ง 4 ประการ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ เรียกว่า การประเมินแบบ ซิป หรือ ซิปโมเดล (CIPP Model) ซึ่งย่อมาจาก

C = Context (สภาพแวดล้อมหรือบริบท)

I = Input (ปัจจัยเบื้องต้น)

P = process (กระบวนการ)

P = Product (ผลผลิต)

สรุป การประเมินหลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อหาคุณค่าและประสิทธิภาพของหลักสูตรซึ่งจะประเมินจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลในการประเมินหลักสูตรนั้นจะต้องประเมินก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนของหลักสูตรนั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทอเสื่อกก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

10.4 ประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร (นิคม ชมภูหลง. 2545: 243) กล่าวถึง ประโยชน์ของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

10.4.1 ช่วยให้ความมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายในการสอนกระจ่างขึ้น เพราะถ้าคลุมเครือจะวัดไม่ได้

10.4.2 ช่วยในการบริหารทางด้านวิชาการ ผู้บริหารจะได้รู้ว่าควรจะตัดสินใจ และ สนับสนุนช่วยเหลือหรือบริการทางด้านใด

10.4.3 ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน เพราะข้อมูลที่ได้จากการประเมิน จะมี ลักษณะผลสะท้อนไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอน

10.4.4 ส่งเสริมการเรียนของนักเรียน เมื่อมีความมุ่งหมายแจ่มชัดแล้ว จะทำให้นักเรียนได้ทราบว่าเรียนทำไม เพื่ออะไร และผลประโยชน์ที่ตนได้รับ มีอะไรบ้างเป็นแรงจูงใจ แรงเสริมกำลังใจในการเรียน

10.4.5 ช่วยในการแนะนำของครู ข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้เกี่ยวกับนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะนำไปในตัวด้วย

10.4.6 ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ตลอดจนชุมชน

10.4.7 ช่วยให้การประเมินผลหลักสูตรเป็นจุด (Target) ที่จะประเมินอะไร

10.4.8 ช่วยให้การประเมินผลเป็นระบบระเบียบ เพราะมีเครื่องมือที่ดี ทำให้มีเหตุผลในทางวิทยาศาสตร์น่าเชื่อถือมากขึ้น

10.4.9 ช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม ท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด

10.4.10 ช่วยให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

11.1 งานวิจัยในประเทศ

สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูสอน ผู้บริหาร และกรรมการ โรงเรียน ต่อการพัฒนาวิชาชีพตามความต้องการของชุมชนตามแผนปฏิบัติการ ศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร โดยใช้กลุ่ม ตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน ผู้บริหาร และกรรมการ โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ผลการ

วิจัยพบว่า ครูผู้สอน ผู้บริหาร และกรรมการ โรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพตามความต้องการของท้องถิ่น โคนส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และไม่แตกต่างกัน

เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน

กาญจนาวรรณ คำสอนทา (2543: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำปลาร้ากลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนท่าตมคอนเรือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้คือ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำปลาร้า แผนการเรียนรู้เรื่องการทำปลาร้า จำนวน 4 แผน แบบวัดผลงานภาคปฏิบัติและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความต้องการของท้องถิ่นและเหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ตรงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากทั้งในด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ นักเรียนทำคะแนนภาคปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี

สุวณี วรรศักดิ์ (2543: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการทำงานอาชีพเรื่องอาหารจากถั่วเหลือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านวังสะพุง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย โดยการสุ่มตัวอย่างง่ายเครื่องมือที่ใช้คือ หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องอาหารจากถั่วเหลือง แผนการเรียนรู้ แบบวัดผลภาคปฏิบัติ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และแบบวัดผลภาคปฏิบัติ มีความเหมาะสมสามารถวัดสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ครรชิตพล ประทุมเวียง (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การทำครกเดือมือเสื่อ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาค้นพบว่า

1. หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการทำครกเดือมือเสื่อ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

แผนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มงานอาชีพเรื่องทำ คราคมือเสือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 88.40/81.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่ผ่านการเรียนโดยใช้ แผนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.01

พระมหอนันต์ แสงชาติ (2544: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำ ดอกไม้จันทน์ กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา สังกัดกองการศึกษาเทศบาล เมืองมหาสารคามโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องการทำดอกไม้จันทน์ กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ จำนวน 13 แผน แบบวัดพฤติกรรม ระหว่างเรียน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น แบบสัมภาษณ์ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 98.52/87.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

สงกรานต์ จำปาบุรี (2544: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำไข่เค็ม กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเซกา จังหวัดหนองคาย จำนวน 25 คน โดยการสุ่มตัวอย่างง่ายเครื่องมือที่ใช้คือ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำไข่เค็ม แผนการเรียนรู้ จำนวน 13 แผน แบบวัดผลภาคปฏิบัติ จำนวน 13 ฉบับ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น โดยการรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน คือ โครงสร้างเนื้อหา ด้านอัตราเวลาเรียน ด้านสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการวัดผลระดับมากที่สุดและแผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ภาพตามเกณฑ์ 87.30/87.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อุทิศ อินทร์แก้ว (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติ ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติงานการพัฒนาหลักสูตร ระดับท้องถิ่นของครูผู้สอนและครู วิชาการ มีความคิดด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชาด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อในการเรียนการสอน ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม ด้านการจัดกิจกรรมเสริม มีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของข้าราชการครูที่มีตำแหน่งครูผู้สอน มีการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดฝึกอบรมสัมมนาให้กับครูผู้สอน ครูวิชาการ ในเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรในการนำมาปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับหลักสูตรท้องถิ่น นำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและเกิดประโยชน์มากที่สุด รายวิชาที่เพิ่มควรเป็นเรื่องที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

จิระภา พุดพิลา (2546: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายการศึกษาค้นคว้า 3 ประการ คือ (1) เพื่อพัฒนาแผนการควบคุมงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์จากกก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการเลือกแบบเจาะจง พบว่าแผนการเรียนการสอนเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์จากกกชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.51/87.92 ซึ่งสูงกว่า 80/80 ที่ตั้งไว้ และค่าดัชนี ประสิทธิภาพผลของแผนการเรียนรู้ทั้ง 6 แบบเท่ากับ 0.75 ส่วนความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

เยาวลักษณ์ ดวงราช (2546: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เรื่องการทอผ้าข้าวม้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบ่อแก สำนักงานการประถมศึกษา กิ่งอำเภอกุสุมาลย์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยการศึกษาค้นคว้ามีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สร้างแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียน วิทยากรและผู้ปกครองกลุ่มที่ใช้ในการศึกษา มี 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (2) กลุ่มที่ใช้ในการทดลอง หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทอผ้าข้าวม้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 87.87/87.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

สมศักดิ์ โอบอ้อม (2546: 77-78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการผลิตปุ๋ยชีวภาพ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความต้องการของท้องถิ่นและความเหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงสามารถนำความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยชีวภาพ ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ ด้านแผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก ผู้เรียนสามารถทำคะแนนภาคปฏิบัติได้ร้อยละ 88.3

และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 90.37 ดังนั้นหลักสูตรจึงมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.33/90.37 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

จักรพรรดิ อัจศิริ (2545: 66) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการผลิตชาใบหม่อน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคอนแดงน้ำเกลือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ วาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการผลิตชาใบหม่อนที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก
2. แผนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการผลิตชาใบหม่อน มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

พลูตรี ศรีสมบูรณ์ (2545: 96) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการทำบายศรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการทำบายศรีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. แผนการเรียนรู้กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพเรื่อง การทำบายศรีมีประสิทธิภาพ 82.67/86.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และมีดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้เท่ากับ 0.7257 หมายถึง นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ร้อยละ 72.57

มงคล แก้วพะเนาว์ (2545: 101) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนา เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผา ผลการวิจัยพบว่า

1. ท้องถิ่นต้องการให้จัดการเรียนการสอน เรื่อง การทำเครื่องปั้นดินเผาเพราะเป็นงานหัตถกรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น
2. การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญโดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือจุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร อัตราเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล
3. การประเมินหลักสูตร โดยครูสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากนำไปทดลองใช้พบว่า โดยภาพรวมประเมินรายด้าน 4 ด้าน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต
4. แผนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผา มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.70/95.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

5. ผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียนการสอน เรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผาอยู่ในระดับดีมาก

สำเนียง วรรณศรี (2545: 115) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเห็ดนางฟ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เรื่องผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเห็ดนางฟ้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ถึงมากที่สุด ถ่วงแผนการเรียนรู้กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพเรื่องผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเห็ดนางฟ้า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.17/89.69 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 85/85 และได้ดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้เท่ากับ 78.88 ซึ่งหมายความว่านักเรียนก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 78.88

กิตติ สมบัติดี (2546: 145) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงบ้านบัว ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมระดับมาก
2. ผลการพัฒนาการเรียนรู้โดยรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการ
3. จากการวัดพฤติกรรมของผู้เข้าอบรม ผู้เรียนมีการปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ได้ร้อยละ 80.33
4. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการทำกิจกรรมระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละ 75.13 และมีผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบหลังเรียนร้อยละ 8.88

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผู้นำเปลี่ยนแปลงชุมชนของศูนย์อินแปลงบ้านบัว มีความเหมาะสมในระดับมาก ดังนั้นหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นจึงเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ

อภิชัย หล้าสุตตา (2543: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสานส้มกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นโดยครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์อยู่ในระดับเห็นด้วย

จำริญ หลวงอินทร์ (2546: 93-94) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การนวดแผนไทย ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดแผนโบราณมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นอัตราการเรียนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

2. แผนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.57/82.40 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสาขาวิชาอื่นๆ ในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและผู้เรียนที่จบออกไปสามารถสืบทอดภูมิปัญญาเรื่องการนวดแผนไทยได้อย่างเหมาะสม

ชัญญา สุขสุตติ (2546: 106) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ เรื่องการทอเสื่ออก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำจั้นน้อย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการทอเสื่ออก มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 6 ด้าน คือจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหา อัตราเวลาเรียน สภาพแวดล้อม สื่อวัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล ส่วนแผนการเรียนรู้กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการทอเสื่ออก มีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.21/89.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยแผนการเรียนรู้เท่ากับ 67.29 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 67.98 และนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนตามหลักสูตรนี้อยู่ในระดับมาก

โดยสรุปหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทอเสื่ออก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

ยุทธนา อุทโร (2541: 112) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มงานอาชีพ เรื่องการสานกระติบข้าว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนบ้านคำ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง ก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผลการประเมินพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นกับผู้เรียน และมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งมีค่า Puissance Measure (P.M.) เท่ากับ 10.35

2. การประเมินหลักสูตร โดยครูผู้สอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าในด้านจุดมุ่งหมาย ด้านโครงสร้างและเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลของหลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น

แนวการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้และหลักสูตรครอบคลุมทั้งทางด้าน ความรู้ เจตคติ และทักษะกระบวนการแก้ในด้านอัตราเวลาเรียน จะจัดให้มีกิจกรรมฝึกทักษะนอกเวลาตามปกติ

สมศักดิ์ โอบอ้อม (2546: 77-78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการผลิตปุ๋ยชีวภาพ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความต้องการของท้องถิ่นและความเหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง สามารถนำความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยชีวภาพ ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ ด้านแผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก ผู้เรียนสามารถทำคะแนนภาคปฏิบัติได้ร้อยละ 88.33 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 90.37 ดังนั้นหลักสูตรจึงมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.33/90.37 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

สุดา อุ้นทะนวย (2546: 100) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านยางใต้ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาค้นพบว่า

1. หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. แผนการเรียนรู้กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

วิทยา แสงงาม (2541: 129) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการสานมวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยปรากฏว่า ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น โดยมีส่วนที่จะต้องแก้ไขในเรื่อง อัตราเวลาเรียนที่ต้องปรับให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน

นภาพร เชนบุรีรัมย์ (2548: 143) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยใช้กระบวนการสร้างร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัย และชุมชนบ้านลุมพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย สรุปว่า

1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95)

2. แผนการเรียนรู้เรื่อง การสานกระดิวข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.3/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
3. แผนการเรียนรู้เรื่อง การสานกระดิวข้าวด้วยไม้ไผ่ มีประสิทธิภาพ T เท่ากับ 30.43 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1
4. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสานกระดิวข้าวด้วยไม้ไผ่ มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.90)
5. วิทยากรท้องถิ่นที่ทำการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสานกระดิวข้าวด้วยไม้ไผ่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51)
6. รูปแบบของกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุก เป็นการร่วมมือทุกขั้นตอนตั้งแต่การสร้างหลักสูตร ดำเนินการใช้หลักสูตร และประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งทุกฝ่ายให้ร่วมมือเป็นอย่างดี

โดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสานกระดิวข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยใช้กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุกในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความภาคภูมิใจในผลงาน ชุมชนบ้านลุมพุกมีความภูมิใจที่ได้ร่วมมือในการจัดการศึกษา และเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ส่งผลให้การจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นประสบผลสำเร็จ

11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แดกต์ (ยูทนา อุทโท. 2543: 60; อ้างอิงมาจาก Dack. 1996 : Abstract) ได้พัฒนาหลักสูตรเรื่องการใช้คำศัพท์วิชาเตรียมวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษาของโรงเรียนเตรียม นักเรียนต่างค่าผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการใช้คำศัพท์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับเรียนรู้ภาษาที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษาและการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน

บินทซ์ (อภิษฐ์ หล้าสุดตา. 2543: 60; อ้างอิงมาจาก Bintz.1996: Abstract) ได้ทำการศึกษาหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรแบบสืบสวน ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบของหลักสูตรแบบสืบสวนสอบสวนประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน 4 ประการ คือ

1. การเน้นให้นักเรียนเห็นมโนทัศน์แต่ละชนิด

2. วิชาเนเวศวิทยาที่มโนทัศน์ไม่เด่นชัด ควรพัฒนาในด้านจุดมุ่งหมายโครงสร้างของหลักสูตรการสอนและการประเมินผล

3. วิชาประวัติศาสตร์และสังคมศึกษา ควรพัฒนาเกี่ยวกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกปัจจุบัน

4. วิชาอื่นๆ ที่มโนทัศน์หลักไม่ชัดเจนควรพัฒนาในเรื่องความรู้ความจริงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

อนึ่ง รูปแบบของหลักสูตรแบบสืบสวนควรอยู่ภายใต้รูปแบบการสอนปกติเพื่อสนับสนุนและขยายทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีจุดเด่นแตกต่างกัน

โออิชิ (อ้างถึง อุทิส อินทร์แก้ว, 2544: 37; Ocitti 1998: 133) ศึกษาการศึกษาพื้นบ้านในแอฟริกาตะวันออก พบว่าการนำภูมิปัญญาเข้าสู่ระบบการศึกษานั้นต้องจัดในรูปของชุมชน โดยทุกสังคมไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ ก้าวหน้าหรือล้าหลังต่างก็มีวิธีการศึกษาของตนทั้งสิ้น การศึกษาต้องอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรม

แอ็ดโจเน็น (Atjonen, 1994: 48) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระบบโรงเรียนจะทำให้ครู มีภาระงานเพิ่มขึ้น และเป็นประเด็นการนำไปสู่การตัดสินใจการมีส่วนร่วมในหลักสูตร มีผลต่อการมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดเตรียมสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการทำงาน และมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกรู้สึกต่องานตนเอง

วิเวียน (Vivlan, 1995: 2118-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและรูปแบบการคัดเรื่อง การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรดูแลสุขภาพ พบว่า การพัฒนาระบบหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวช่วยให้การเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อในการดูแลสุขภาพแต่ละท้องถิ่นเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ยังได้ผลสัมฤทธิ์ดั้งเดิมเมื่อนำไปใช้ในการสอนกับท้องถิ่นที่มีลักษณะเกี่ยวกับการนำไปสอนพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญด้านการฝึกอบรม ส่วนด้านเนื้อหา ทักษะ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับรูปแบบการคิด ด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน

มิคส์ (Meeks, 1972: 4295-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบธรรมดา โดยมีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพกว่าการสอนโดยวิธีธรรมดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับ .01 จากการวิเคราะห์หาความแปรปรวนในการทดลอง ไม่มีตัวแปรใดๆ ที่มีอิทธิพลเหนือกว่าการทดลองนี้ เมื่อวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน ผลปรากฏว่า คะแนนทั้งสองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดการสอน ซึ่งสำรวจก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าทุกคนพัฒนาทางเจตคติที่มีต่อการสอนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า วิธีสอนโดยใช้ชุดการสอนดีกว่าสอนแบบธรรมดา

บัทเลอร์ (Butler. 1996: 4254-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบกราฟฟิก ที่มีประสิทธิภาพพบว่า ควรรวบรวมแนวคิดและสังเคราะห์ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกราฟฟิก ที่จำเป็นทางการศึกษาได้มากที่สุดก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟฟิก และนักการศึกษาเพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรด้วย ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้เป็นการทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้หน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่เหมาะสม

ก๊อดวิน (Godwin. 1996.CD-Rom) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมผู้ปกครองมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น ในการมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียน ตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ผู้ปกครองนักเรียนมีผิวขาวมีบทบาทมากขึ้นไปชนกลุ่มต่างๆ ไม่ค่อยได้มีบทบาทและผู้ปกครองเชื้อชาติอื่นๆ มีความพึงพอใจน้อยที่สุดในบทบาทของการมีส่วนร่วม

ดีลานีย์ (Delaney. 2000: 2349-A) ได้ศึกษาความร่วมมือของผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการเรียน การสอนระดับท้องถิ่น ภายใต้ของระบบโรงเรียนแห่งรัฐ/สาธารณะ โดยเน้นการศึกษาทัศนะของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีบทบาทในฐานะเป็นตัวแทนที่อยู่ในคณะกรรมการโรงเรียนที่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยตลอดจนความพึงพอใจต่อช่องทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ความแตกต่างของการมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับ บทบาทในการตัดสินใจของผู้ปกครองกับนักเรียน มีผลทำให้เกิดการตึงเครียดระหว่างกลุ่มทั้ง 2 ได้
2. ช่องทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองที่เหมาะสมจะต้องเกี่ยวข้องกับเด็กหรือสถานการณ์ที่ไม่ก่อให้เกิดการโต้แย้งระหว่างกันได้

3. การเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทางอย่างเปิดเผยและต่อเนื่อง จะเพิ่มให้ผู้ปกครองมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมมากขึ้น

4. เสียงเรียกร้องจากนักธุรกิจมืออาชีพ มีบทบาทมากกว่าเสียงเรียกร้องจากบุคคลกลุ่มอื่นๆ ในการทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการ

สรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ทำให้สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยหลายท่านได้พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ความต้องการของท้องถิ่น และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน เหมาะสมที่จะนำไปใช้การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแต่ละท้องถิ่น โดยได้รับความร่วมมือด้วยดีจากบุคลากรในท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และตรงกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่มีในท้องถิ่นมาจัดเป็นหลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน โดยนำเอกลักษณ์ที่เป็นลักษณะเด่นในแต่ละท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิจัยดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร จึงทำแผนการเรียนรู้และตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้